

แบบฟอร์ม Knowledge Capture

แนวทางการลดปริมาณเชื้อเพลิงจากกิจกรรมภายในพื้นที่สวนป่าด้วยวิธี “ชิงเผา”

สรุปโดย... ส่วนแผนงานและประเมินผล.....หน่วยงาน.....องค์การอุตสาหกรรมป่าไม้ภาคกลาง

1. บริบท หรือความเป็นมา

การชิงเผา คือ กิจกรรมที่ดำเนินการเพื่อลดปริมาณเชื้อเพลิงในพื้นที่ที่ต้องการให้ได้ตามวัตถุประสงค์ ด้วยการให้ไฟโดยมีแนวทางและวิธีการในการควบคุมระหว่างดำเนินการกิจกรรม โดยการชิงเผาเป็นกิจกรรมที่ช่วยลดความเสียหายก่อนการเกิดไฟป่า หรือไฟที่ไม่พึงประสงค์ในพื้นที่ อ.อ.ป. ซึ่งการชิงเผาเป็นวิธีลดเชื้อเพลิงในพื้นที่ที่ไม่ต้องการด้วยงบประมาณที่น้อยที่สุดอีกด้วย

อ.อ.ป. ดำเนินกิจกรรมด้านการปลูกสร้างสวนป่า และดูแลสวนป่าแปลงเก่า รวมถึงกิจกรรมด้านการทำไม้ โดยในแต่ละกิจกรรมจะเกิดเชื้อเพลิงที่เหลือระหว่างดำเนินงานและหลังดำเนินงาน เช่น เศษไม้ ปลายไม้ กิ่ง ใบ และเศษวัชพืช โดยหากไม่ดำเนินการจัดการเชื้อเพลิงที่เหลืออย่างถูกวิธี อาจก่อให้เกิดไฟป่าในพื้นที่สวนป่าได้ อ.อ.ป. จึงจำเป็นต้องมีวิธีการและขั้นตอนในการจัดการเชื้อเพลิงที่เกิดขึ้นจากกิจกรรมในพื้นที่สวนป่า เพื่อให้เกิดความปลอดภัยต่อชีวิตและทรัพย์สิน ทั้งของ อ.อ.ป. เอง และชุมชนโดยรอบสวนป่า

2. วิธีการ / ขั้นตอน หรือกระบวนการที่ได้เรียนรู้

2.1 การเตรียมพื้นที่โดยวิธีใช้คนหรือเครื่องจักร หลังจากที่ทำการถางป่าหรือทำไม้ออกแล้ว

2.2 ประเมินเชื้อเพลิงจากแปลงปลูกสร้างและทำไม้ ออก เช่น เศษไม้ ปลายไม้ กิ่ง ใบ และวัชพืช ภายในแปลงที่ดำเนินการว่ามีมากน้อยเพียงใด

2.2.1 หากมีจำนวนน้อยสามารถฝังกลบได้ให้ดำเนินการก่อน

2.2.2 หากมีจำนวนมากไม่สามารถฝังกลบ มีความจำเป็นต้องเผา ได้ให้ดำเนินการจัดกองแยกเผาโดยกองที่จัดกองให้มีความหนาแน่นผ่านศูนย์กลางไม่เกิน 2 เมตร (พื้นที่ราบ) หรือหากเป็นพื้นที่พื้นที่ภูเขา หรือลาดชันสูง ให้แบ่งเป็นแนวโดยการไถคนทำแนวกันไฟเป็นช่วงๆ ขึ้นอยู่กับสภาพพื้นที่ เพื่อลดปริมาณเชื้อเพลิง

2.3 แจ้งผู้เกี่ยวข้องในพื้นที่ให้ทราบ เช่น ราษฎรที่มีที่อยู่อาศัยใกล้สวนป่า ผู้นำชุมชน หน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ เป็นต้น เพื่อช่วยกันระมัดระวังหากมีอุบัติเหตุไฟไหม้เกิดขึ้น จะได้ช่วยกันดับไฟได้ทันทั่วทั้ง และป้องกันการเข้าใจผิดที่จะเกิดขึ้นลดผลกระทบการร้องเรียนจากราษฎรและชุมชนในพื้นที่

2.4 ต้องจัดคนงาน พร้อมอุปกรณ์ในการดับไฟป่า และน้ำเตรียมไว้ ตามจุดที่อาจจะเกิดเหตุไฟป่าลุกลามออกนอกพื้นที่ได้

/2.5 ทำการ...

2.5 ทำการจุดไฟเผาบริเวณพืชที่ถางไว้ได้ การจุดไฟเผาบริเวณจำเป็นต้องทำอย่างระมัดระวัง โดยทำทางตรวจการหรือแนวป้องกันไฟโดยรอบ ทั้งหมด แบ่งจุดไฟเผาบริเวณตามที่จัดไว้ ไม่ควรจุดไฟเผาบริเวณในพื้นที่ทั้งหมดในคราวเดียว เพราะจะทำให้ไม่สามารถควบคุมป้องกันไหม้ลุกลามออกไปนอกแปลงได้ และทำให้เกิด ฝุ่น คว้น จำนวนมากจะทำให้มีการร้องเรียนในพื้นที่ได้ การเริ่มจุดไฟ ควรแบ่งคนงานออกเป็นกลุ่มให้ทำหน้าที่และความรับผิดชอบในการจุดไฟป้องกันไฟและดับไฟตามความเหมาะสม

2.5.1 พื้นที่ราบ การจุดไฟควรเริ่มจุดพร้อมกัน โดยจุดไฟรอบแปลงจากด้านนอกให้ไหม้ลุกลามเข้าไปด้านใน วิธีนี้จะทำให้ไฟไหม้รุนแรงภายในแปลง ซึ่งไม่ทำให้เกิดอันตรายหรืออุบัติเหตุไฟไหม้ลุกลามออกไปทำความเสียหายให้กับพื้นที่ของราษฎรใกล้เคียงภายนอกแปลงได้

2.5.2 พื้นที่ภูเขา หรือลาดชันสูง ให้ทำการจุดไฟจากด้านบนบนเขาก่อน ปลอยให้ไฟไหม้ลามจากตอนบนเขาลงมายังตอนล่างเชิงเขา วิธีจุดไฟแบบนี้เรียกว่า “จุดไฟแบบทวนลม” (Back fire) ไฟจะไหม้ลุกลามช้า และไม่รุนแรง เมื่อไฟไหม้ลามลงมาจากด้านบนเขาเป็นแนว กว้างมากพอที่จะเป็นแนวป้องกันไฟไม่ให้เกิดอุบัติเหตุไฟไหม้ลุกลามออกไปทำ ความเสียหายนอกบริเวณแล้ว ก็เริ่มทำการจุดไฟด้านข้างทั้งสองด้าน (Frank fire) แล้วจึงทำการจุดไฟจากด้านล่างเชิงเขาให้ไหม้ลามขึ้นไปทางด้านบนเขา (Head fire) ตามลำดับ

2.6 หลังจากจุดไฟแล้ว รอให้ไฟไหม้เศษไม้ ปลายไม้ ที่ถางไว้หมดดี แล้วก็เริ่มเข้าทำการเก็บรีบ เศษไม้ ปลายไม้ ที่ไหม้ไม่หมดต่อไป ถ้าการวางแผนการถางป่าเก็บรีบเป็นไปตามขั้นตอน การจุดไฟเผาบริเวณ จะไหม้เศษไม้ ปลายไม้ดี และทำให้เหลือเศษไม้ปลายไม้ที่ไหม้ไม่หมดน้อย การเก็บรีบก็จะทำได้ง่าย รวดเร็ว และประหยัดค่าใช้จ่ายในการเก็บรีบได้มาก แต่ในทางตรงข้าม ถ้าการถางป่า เก็บรีบ ไม่เป็นไปตามแผนและขั้นตอน การเก็บรีบจะทำได้ลำบาก และสิ้นเปลืองค่าใช้จ่ายสูง มีผลทำให้การปฏิบัติงานขั้นตอนต่อไปล่าช้า ตามไปด้วย

3. เทคนิคหรือกลยุทธ์ที่สามารถนำไปสู่การปฏิบัติได้

3.1 การใช้คนงานและเครื่องจักรในการจัดกองและทำแนวกันไฟเพื่อลดปริมาณเชื้อเพลิงในการเผาแต่ละครั้ง

3.2 ทำการประเมินตรวจสอบสภาพอากาศและช่วงเวลาในการเผาเพื่อลดผลกระทบเรื่องเกิด ฝุ่น คว้น ทำให้เกิดการร้องเรียนตามมา

3.3 การฝึกอบรมและปฏิบัติ เตรียมพร้อมอย่างสม่ำเสมอหากเกิดไฟป่าเกิดขึ้น

4. ประเด็นความรู้ที่สำคัญ

การจัดกองสุมเผา แล้วการทำแนวกันไฟ เพื่อลดปริมาณเชื้อเพลิง ลดผลกระทบจากการเกิดไฟป่าในพื้นที่สวนป่า

5. บทสรุป

การจัดกองสุมเผาและแนวกันไฟเพื่อลดปริมาณเชื้อเพลิงภายในแปลงสวนป่า ช่วยไม่ให้เกิดความเสียหายกับผลผลิตไม้ภายในสวนป่าที่จะเกิดจากไฟป่า ลดปริมาณฝุ่น คว้น ลดผลกระทบการร้องเรียนจากราษฎรและชุมชนในพื้นที่